

С. С. Сливка

Навчально-науковий інститут права та психології
 Національного університету "Львівська політехніка",
 д-р юрид. наук, проф.,
 завідувач кафедри теорії та філософії права

МЕТААНТРОПОЛОГІЧНИЙ ЗАКОН ЛЮБОВІ: ПОЧУТТЯ БЛИЖНЬОГО (БЛИЖНЬОСТІ)

© Сливка С. С., 2016

Досліджуються метаантропологічні аспекти любові, поняття ближнього. Сформульована дефініція метаантропологічного закону любові до ближнього та його реалізація у житті. Звернуто увагу на предмет любові та олюднення людини.

Ключові слова: метаантропологія, закон любові, почуття ближнього, реалізація закону, олюднення людини, предмет любові, богословіє любові, феноменологічна антропологія.

С. С. Сливка

МЕТААНТРОПОЛОГИЧЕСКИЙ ЗАКОН ЛЮБВИ: ЧУВСТВА БЛИЖНЕГО (БЛИЗОСТИ)

Исследуются метаантропологические аспекты любви, понятие ближнего. Сформулирована дефиниция метаантропологического закона любви к ближнему и его реализация в жизни. Обращено внимание на предмет любви и очеловечивание человека.

Ключевые слова: метаантропология, закон любви, чувство ближнего, реализация закона, очеловечивание человека, предмет любви, богословие любви, феноменологическая антропология.

S. S. Slyvka

METHAANTHROPOLOGICAL LAW OF LOVE; NEIGHBOR FEELINGS (CLOSENESS)

The article investigates methaanthropological aspects of love and the notion of the neighbor. The definition of methaanthropological law of love and its realization in life are also formulated in the article. Attention is paid on the subject of love and humanization of man.

Key words: methaanthropology, law of love, neighbor feelings, realization of law, the subject of love, theology of love, phenomenological anthropology

Постановка проблеми. Любов – це вічна тема, до якої постійно зверталася людська думка. Це така сама важлива і складна філософська проблема, як сенс життя, людина, смерть і безсмертя [4, с. г/д]. Онтологія людини ставить перед її життєдіяльністю конкретні завдання. Залежно від того, як людина справляється із цими завданнями, можна говорити про правомірний чи неправомірний життєвий шлях. Багатовекторність завдань утруднює здійснення оцінки цього шляху. Але якщо багатовекторність підкорити якомусь вектору, то легше буде оцінити ступінь

виконання онтологічних завдань людини. *Цим головним вектором онтологічного життя є любов, зокрема любов до ближнього. У цьому й полягає головна відмінність людини від інших живих істот.*

Протягом життя людина забуває про свій обов'язок любові і, навпаки, їй видається це зайвим, навіть шкідливим, особливо у професійній діяльності. Вона більше схиляється до нелюбові, навіть до ненависті заради власної оцінки, вигоди, що є помилковим і безрезультатним у перспективному житті. У таких випадках варто говорити про повернення людині її онтологічних властивостей, людських якостей. У науці такий випадок називають олюдненням людини. Тому вважатимемо, що усі онтологічні завдання, які стоять перед людиною, зводяться до любові, любові до ближнього, що є джерелом процесу олюднення людини.

Аналіз останніх досліджень. Про любов до ближнього, олюднення людини існує чимало досліджень у галузі філософії, культурології, філософського богослов'я, природного права тощо. Різні види любові висвітлюють інші науки у монографічних, дисертаційних дослідженнях правової тематики, яка потребує природного обґрунтування. Однак сьогодні недостатньо досліджень з проблем любові до ближнього здійснює метаантропологія права.

Завдання і мета. Вважатимемо своїм завданням дослідити основні тонкощі природного людського дару, який міститься у своєрідному позамежевому надприродному законі любові до ближнього, визначити її предмет. Цей закон потрібно пізнати, а потім застосувати його до процесу олюднення людини. Тобто потрібно дослідити реалізацію надприродних норм любові до ближнього, яка в результаті стає необхідною умовою олюднення людини. Важливо також дослідити, хто є ближнім і чому йому приділяється велика увага.

Виклад основних положень. Відомо, що любов пронизує усі без винятку природні явища, які пов'язані із матеріальним та духовним життям людини. Тому важливо знати ступінь прояву любові людиною до цих явищ, особливо це стосується відносин виду людина-людина. При цьому зауважимо, що до будь-яких природних явищ людина повинна ставитися з певною мірою любові. Зокрема, йдеться про людину, її характер, менталітет, вподобання, інтелігібельні та сенсигібельні процеси, які з любов'ю потрібно сприймати іншою людиною, якщо вони не насичені шкідливими, руйнівними, штучними діями, почуттями, думками та пристрастями. У цьому зв'язку впливає поняття "ближнього".

Якнайповніше поняття "ближній" висвітлено у богословській літературі як онтологічно узаконене. Ближнім є не тільки хтось у родині, сім'ї, навчальному чи трудовому колективі чи хтось із друзів, а будь-яка людина, яка живе чи жила на світі раніше. Річ у тому, що кожна людина при народженні отримує образ Божий і добродесний шлях набуття подоби Божої. З отриманням образу Божого проблем не існує, оскільки це не людська турбота, а з набуттям подоби Божої проблеми існують постійно. Тому кожна людина повинна любити Бога і Його образ, тобто творіння Боже, оскільки воно є аналогічним образом, хоча й з деякими особливостями. Ця любов є ближньою до себе, любов'ю до ближнього, яка супроводжується ще й з допомогою набуття подоби Божої. Інакше кажучи, людина повинна любити іншу людину, як саму себе, і не залишати її наодинці із своїми проблемами, а допомагати, оскільки ця допомога є для себе особисто, для свого небесного майбутнього. Тому кожній людині потрібно виробити у собі бачення образу Божого в кожній людині, тоді стане зрозумілішим основне правило моральності: "Не роби людині того, чого не хочеш собі".

Необхідно також зупинитися на понятті любові. Під любов'ю автори розуміють одне з фундаментальних людських почуттів, пов'язане із піднесенням, палким та ідеалізованим сприйняттям когось (або чогось) як найпотрібнішого та найціннішого для людини; з давніх часів це одна із фундаментальних категорій філософії, що має світоглядний, онтологічний, антропологічний, етичний та соціальний зміст, в основу якого покладено переконання у тому, що любов постає як найвища сила єднання, винятково позитивного ставлення до будь-чого. У розвинених релігіях наголошується на тому, що істинна любов – це любов до Бога, а через Нього –

любов до усіх і усього [1, с. 93–94]. Варто звернути увагу на онтологічний і антропологічний зміст любові та важливій її властивості – найвищій силі єднання. Тобто людина народилася для того, щоб своїм тілом, душею і духом з'єднати, скріпити усе творіння Боже через любов до Бога. Цей алгоритм життєдіяльності людини є онтологічним правом, навіть надприродним законом, який повинна сповідувати кожна людина, оскільки йдеться про цілісність, єдність світу, утримання його у спокої. Не викликає сумніву, що любов є першоосновою буття, тому дослідження феномену любові є непростим науковим завданням, яке значною мірою покладено на метаантропологію права.

Відомо, що важливими елементами метаантропології є екзистенційні виміри буття людини: буденне, граничне, метаграничне (позаграничне), а рівень онтологічного духу людини полягає у підтриманні правової краси у Всесвіті [2, с. 116, 118]. Із цих позицій розглянемо поняття любові.

Любов – це найглибше відчуття повноти особистісного буття і переживання цілісності у єднанні з іншою особистістю, світом і Абсолютом. Саме у любові найбільшою мірою проявляється принципова відкритість буття людини, яка знаменує вихід за межі буденних і граничних ситуацій у позаграничне буття [3, с. 196]. Ця дефініція спонукає розглянути любов в усіх трьох вимірах метаантропології з врахуванням триєдиної антропологічної будови людини.

У буденному вимірі любов більше стосується тіла, а, особливо, плоті. Давньогрецький філософ Платон зауважує, що любов по тілу є швидкоплинною, а неоплатонік Плотін, – що предмети чуттєвої любові темні та шкідливі, адже це любов лише до того, що ми бачимо, і що вони мінливі, оскільки вони не є істинним предметом любові, не є нашим благом, і не є тим, що ми шукаємо. Справжній же предмет любові знаходиться там, з чим і потрібно поєднатися тому, хто його сприйняв та справді володіє ним і не лише охоплює його очима [4, с. 3/8]. Любов вважають категорією моралі. Але ж мораль, за своєю суттю, явище соціальне. Тому любов не втрачає соціальної значущості. Наприклад, створення сім'ї повинно відбуватися насамперед на підґрунті любові. [5, с. 75]. Тобто буденний рівень любові має демонстративніший та показовіший характер, оскільки предмет любові здебільшого межує з гріхом, плотськими пристрастями, егоїзмом та матеріальною зацікавленістю.

Граничний вимір любові значною мірою стосується духу людини. Формування духу людиною здійснюється самостійно у вигляді намірів, які бувають добрими, злими і байдужими. Чи існує зла та байдужа любов, питання складне, оскільки це вже, мабуть, не є любов'ю, а лише непрозорими намірами любові, квазілюбов'ю, про яку не здогадується й сама людина. Межа таких антиінтелегібельних, антисенсильбельних намірів – відірватися від буденщини, від “любові”, яка набридла. Проте добрі наміри формують нові паростки справедливості любові, яка має онтологічно обґрунтований предмет, але вже не стосується тільки морального, соціального чи світоглядного. Людина намагається бути кращою, змінити себе, пройти перші кроки олюднення. Тут найбільше підходить така дефініція: “Любов до ближнього – це християнська заповідь, пов'язана з утвердженням в житті зразків християнської людини” [6, с. 181]. Тобто дух людини скеровується на добро: утвердження антологічних норм, розвиток почуття ближнього.

Особливий інтерес у любові становить позаграничний (власне метаграничний) вимір. Ця любов є душевною з наступною обов'язковою допомогою у духовних повчаннях й настановах. Позаграничний вимір душевної любові менше пов'язаний з людським надбанням, а більше відображає дар Божий, яке досліджує богослов'я любові. Прислухання до своєї люблячої душі є вищим ступенем олюднення людини, оскільки людина розглядається у відкритому природно-правовому просторі, де любов не є якимось послухом, а душевною потребою. У позаграничному вимірі існує справжній предмет любові: людина сприймає свого ближнього як абсолютний образ Божий і з цієї причини у неї видозмінюється почуття любові. Ця любов стає металюбов'ю, любов'ю неземного походження, без матеріальних, егоїстичних, плотських перешкод. Екзистенційне відокремлення у позаграничному вимірі впливає на тривалість любові. На думку Платона, душевна любов триває доти, доки існує прагнення набути досконалості [4, с. 3/8].

Відповідно до трьох рівнів, що розглядаються, існують три види любові. Так, Платон, продовжуючи роздуми свого вчителя Сократа щодо класифікації любові, наголошує, що існують

три її різновиди: любов благородна – в суворих душах, низька – у грішних, середня – в душах посередніх людей. Оскільки душа розумної людини буває трьох типів: добра, негідна та середня, звідси випливають три типи любовного потягу. Найкраще про розрізнення цих трьох видів любові можна говорити через відмінності їх предметів. Низька любов скерована лише на тіло і владарює в ній почуття задоволення, тому в ній є дещо плотське; предмет благородної любові – чиста душа, в якій цінується її потяг до чеснот, середня любов направлена як на тіло, так і на душу, оскільки її притягує як тіло, так і краса душі. На основі цього в науці з'явилася додаткова класифікація: низька любов, яка більше дає, ніж отримує; висхідна любов, яка більше отримує, але менше дає; любов, в якій рівномірно розподілено те, що ми даємо, і те, що ми отримуємо [1, с. 3/8 – 4/8].

Отже, ми здійснили герменевтичний аналіз любові до ближнього, який полягає у тому, що філософія любові має триступеневу градацію. Ступінь любові в цій градації визначає предмет любові. Герменевтика любові визначає, що цей предмет впливає із тілесних (плотських) похотей, духовних і душевних потреб. Душевні потреби визначають абсолютний предмет любові до Бога, до свого ближнього як до образу Божого. Хоча про любов здебільшого говорять або сором'язливо, або іронічно, але завжди стримано, коротко, навіть неповторно. Це означає, що не завжди людина заглиблюється у металюбов та вбачає у ній феноменологічні закономірності, оскільки не підозрює про функціонування закону любові до ближнього, який є обов'язково метаантропологічним.

У філософському розумінні закон – це істотний елемент наукового пізнання, що фіксує регулярний, суттєвий, повторюваний взаємозв'язок між різними явищами або в середині них [1, с. 68], істотні, необхідні, повторювані зв'язки між явищами [7, с. 179]. Тобто у поняття “закон” входять такі основні чинники: необхідність, зв'язок між явищами, повторюваність, стійкість. З цього приводу М. Булатов зазначає, що закон є повторюваний і необхідний зв'язок явища. Оскільки ж різні властивості і зв'язки не існують відокремлено, а перетинаються і переплітаються між собою, оскільки явище – це прояв сутності, то і “закон явища” – теж є таким проявом. Тому закон розкриває своє місце у пізнанні через перехід у необхідність, подібно до того, як рідина переходить у газ; у цьому переході вони тотожні, а взагалі – різні стани речовини, так і закон у переході в інше розкриває свою єдність з ним, але вони різні за змістом [7, с. 180].

Враховуючи, що любов є природно-надприродним явищем, то закон любові є обов'язковим і причинним зв'язком. Причина полягає в тому, що закон любові людина не створювала, але зобов'язана реалізувати його у природній та надприродно-правовій системі. Особливо це стосується причинно-наслідкового зв'язку з ближніми людьми у метаантропологічному вимірі з екзистенційним відокремленням.

Вважатимемо, що метаантропологічний закон любові до ближнього – це жадана онтологічно-екзистенційна динамічна єдність людини з образом Божим, яка необхідна для гармонічного збереження Всесвіту.

Для повнішого розуміння метаантропологічного закону любові до ближнього необхідно розглянути його компоненти.

Основною компонентою закону любові є єдність людини з образом Божим, зв'язки між ними. Адже людина не живе ізольовано на світі в умовах творіння “другої природи”. З кимось вона цю “природу” повинна робити. І спільні дії повинні бути узгоджені з природно-правовими нормами. Повинна бути не ворожнеча чи ненависть, а дружба і любов. Тобто стає зрозумілим, що любов між ближніми дає позитивний наслідок – побудову суспільного життя на праведній основі.

Щоб зберегти гармонійність та цілісність Всесвіту, необхідно, щоб любов між ближніми не спадала, а зростала, оскільки тоді зростають пізнавальні пошуки, духовні потреби та матеріальний добробут. У цих пошуках людина допомагає ближньому не впасти в систему природних правопорушень, а, навпаки, цілеспрямованіше набувати елементів подоби Божої, оскільки любов і допомога “йдуть” поряд.

Причинно-наслідкові зв'язки повинні бути жаданими. До них повинна прагнути кожна людина і спрямовувати відповідні зусилля. Діяльність людей у Всесвіті скріплюється великим бажанням у спільній праці. Тим самим результати цього жаданого зв'язку будуть ціннішими для загальної гармонізації.

Єдність (зв'язок) з ближнім є онтологічною, тобто обов'язковою умовою буття людини. Будь-яке намагання розірвати цю єдність є порушенням онтологічних норм, а це означає нанесення шкоди Всесвіту.

Метаантропологічний зміст закону любові до ближнього відображають екзистенційні параметри. Саме у проявах екзистенційних властивостей душі лежить суть любові до ближнього. Ці властивості є вищими людськими якостями, природно-надприродними нормами, які дають велику енергію творити другу "природу".

Закономірною компонентою закону любові є динамічна, постійно повторювана єдність людини з образом Божим. Людина є творчою особою, яка потребує постійних, регулярних змін, доповнень, переглядів своєї поведінки та повторюваності переходу із нижчого стану у вищий. Це означає, що закон металюбові є динамічним. Динамічний закон, на думку В. Свириденка, реалізує ідею однозначного (необхідного) причинного зв'язку: певна причина А необхідно зумовлює певний наслідок В. Тобто для названого об'єкта (явища, сутності) за цих умов здійснюються точно визначені ситуації (події, явища) [9, с. 220]. Інакше кажучи, за певних умов виникає (?) любов. Тут певні умови – гідність, люди і любов, як наслідок.

Зауважимо, що усі компоненти метаантропологічного закону любові до ближнього діють синергетично, без жодного плану, але під впливом духовної методології, скерування до досконалості й добра. Предмет закону любові перебуває у закономірному позамежовому зв'язку людини з ближнім. Усі компоненти скеровані на досягнення невидимої, але закономірної єдності людей у Бозі, що є великим благом.

Під закономірністю філософи розуміють правильне, регулярне повторення явищ, що визначається законом – необхідним, усталеним зв'язком певних властивостей або речей загалом. Істотна відмінність закономірності і закону полягає у тому, що закон – один, а закономірність – це послідовність станів, у кожному з яких він наявний. Закон постає як міра, головний зміст кожного стану. Послідовні стани, з яких складається закономірність, не тотожні, кожен особливий завдяки численним випадковостям. У цьому розумінні закономірність є поєднанням необхідності закону і безлічі випадковостей, тому закономірність споріднена із тенденцією, хоча вони і не тотожні [7, с. 181].

Закономірним у метаантропологічній любові є те, що людина олюднюється за наявності єднання зв'язку з образом Божим. Подібно до того, як діють мощі святих, Боже слово, добре слово діє на антропологію людини; так діє контакт з ближнім через творіння добра у вигляді визнання його образом Божим і намаганням набути якнайбільше подібності Божої. Така добродійна людина стає більш праведною, набуває онтологічних людських властивостей, тобто повноцінно олюднюється.

У метаантропологічній любові закономірною вважається її ієрархія. З цього приводу М. Бердяєв зазначає, що любов є творчістю, вона перетворює світ, але любов до особистості кожного та до усіх оточуючих можлива через образ Божий [4, с. 7/8]. Тобто спочатку любов до Бога, потім до його образу, а потім – до усього творіння. Наступні ієрархічні сходинки людина складає на свій розсуд. Причому зміна верхніх щаблів ієрархії любові виправданню не підлягає, оскільки тим самим порушуються онтологічні норми. Переважно під час складання особистої ієрархії любові виникають суперечності, які пов'язані з незнанням богослов'я любові, що може призвести до небажаних природних санкцій, що є закономірністю.

Важливою закономірністю метаантропологічної любові є послідовність станів творення добра. Людину характеризує високий ступінь металюбові тоді, коли вона творить добро, не задумуючись для кого і з якої причини. Просто має бути напрям тільки на добро, враховуючи різноманітні випадковості. Переважно стан творення добра не повинен містити у собі довірливий стан, безрозбірливі контакти, піддавання на хитрі обмани тощо. Це до закономірності не входить, оскільки потребує духовних застережень, спеціальних перевірок і переконань.

Після пізнання метаантропологічного закону любові до ближнього обов'язковим є його реалізація, тобто дотримання, виконання, використання, застосування в усіх трьох екзистенційних вимірах. Дослідження реалізацій закону металюбові повинно впливати із мети скерування на

предмети любові і на неочікування якоїсь вигоди, милостині чи інших матеріальних чи духовних благ. Вони можуть і не настати (залежить від ширості, повноти любові), можуть бути не особливо відчутними, можуть бути зреалізовані на членах сім'ї тощо – такий закон природи подібний до того, як в народі кажуть “закон гір”, “закон тайги” тощо.

Людина як ланка природного процесу сама підкоряється закону природи, в якому вона нічого не може змінити. Але завдяки своєму знанню природи вона може всередині відомих меж підкорити її собі, використовуючи її власну закономірність: створити умови, за яких згідно з певним законом природи впливає певна надія [8, с. 162]. Тобто із закону металюбові як закону природи впливає підкорення людиною закономірностей любові у вигляді відомих із теорії права форм реалізації.

Дотримання метаантропологічного закону любові до ближнього впливає із способу життя людини, її налаштованості на людей, до онтологічно правильно визначеної для себе мети життєдіяльності. Здебільшого у буденному вимірі людина проявляє свою любов до ближнього через невтручання у його життєдіяльність і допомогу, коли її просять. Це є не байдуже ставлення до ближнього, а певний послух, усвідомлення потреби для себе. Це є дотримання з певним розрахунком у перспективі, що повноцінною любов'ю до ближнього назвати не можна.

Граничний вимір дотримання закону любові вимагає творчості, ініціативи. Людина самостійно пропонує свої послуги на всяк випадок: “Якщо виникнуть проблеми, я готовий допомогти.” Дотримання такого принципу металюбові обнадіює ближнього, до певної міри гарантує впевненість у майбутньому, але це ще не любов до ближнього, а тільки самостійні прояви любові. Якщо ближній буде надто скромним, то допомоги так і не попросить.

Зовсім інший предмет закону про металюбов впливає із дотримання його норм у позаграничному вимірі. Тут людина повинна сама відчути проблеми ближнього і без особливої згоди вирішити їх. Це реальне “підставлення” плеча у складний момент, без очікування вигод чи навіть на шкоду власним інтересам. Дотримання таких принципів любові до ближнього є природно обґрунтованим, оскільки тут відбувається розрахунок на розум і почуття людини, усвідомлення того, що любов є відповіддю на Боже милосердя. Це свого роду демонструє запрошення ближнього до трапези любові, яка повинна постійно відбуватися у житті.

Виконання метаантропологічного закону любові до ближнього скероване на духовні і моральні норми. Апостол Павло зазначає, що “любов – це виконання закону” (Рим. 10. 8) і основою людської любові є виключно любов до Бога [4, с. 4/8]. Тобто своєрідною інструкцією виконання закону металюбові є виконання Закону Божого (Десять Заповідей Божих) і щира любов до Бога. У буденному вимірі виконання закону любові зводиться до відвідування богослужінь, постів, святкування релігійних свят, мистецтва спілкування тощо. Це впливає із духовно-морального обов'язку, сформованого у родині та під впливом пастирської діяльності. Але це виконання може бути зовнішнім, тобто без ентузіазму чи без внутрішнього імперативу заради реалізації людської сутності.

Граничне виконання закону металюбові полягає у тому, що в людині панує почуття відповідальності. Можливо це не почуття обов'язку, а саме відповідальності. Як зазначається у філософській енциклопедії, відповідальність – це співвідношення обов'язку і міри його виконання суб'єктом і містить у собі усвідомлення необхідності діяти відповідально до суспільних вимог і норм як соціальних цінностей. Відповідальність сприяє дотриманню в суспільстві злагоди, балансу, інтересів справедливості, добропорядності у стосунках між людьми [9, с. 87]. Проявляючи любов до ближнього, людина у граничному виконанні закону починає виявляти її у кредит (не чекаючи взаємної відповідальності), намагається привести будь-яке природно-правове явище в онтологічний стан – стан спокою.

Позаграничний вимір виконання розглядуваного закону характеризує любов до ближнього вище від розуміння обов'язку, відповідальності. Це більше схиляється до стану духовної потреби, жаданості, прагнення виконувати вищі моральні засади любові. Філософія бажання любити ближнього у позаграничному вимірі зводиться до духовної обітниці жити за законами металюбові. Цей добровільний потяг до виконання вищих вимог правової онтології, які відображають зв'язок наявного з необхідним. Ця онтологічна взаємозалежність лежить в основі виконання закону

металюбові як природна вимога діяти у відповідний спосіб, незважаючи на жодні обставини. Виконання закону повинно бути забезпеченим.

Використання метаантропологічного закону любові до ближнього здійснюється для досягнення важливої мети – спасіння людства, світу. Відомо, що любов спасе світ, тому любов до ближнього (як образу Божого) є спасенною любов'ю. У буденному вимірі використання закону любові тісно пов'язане з проявами співчуття, заспокоєння тощо. Однак тут можливі зловживання проявами любові, певна прихована небажана зацікавленість у вигодах. Таке неблагочестиве використання норм закону любові завдає шкоди не тільки ближньому, але й загалом Всесвіту, оскільки порушує онтологічно встановлену гармонію.

Для досягнення соціальної мети використовуються норми закону металюбові у граничному вимірі. Це використання здійснюється для добра і має велику цінність у духовному вихованні людини. Якщо людина перебуває у стані безпорадності у допомозі ближньому, це пряма ознака невмілого використання закону любові. Адже явище любові за певних обставин проявляється завжди і повсюдно з однаковою необхідністю. Людині потрібно відчутти це явище і використати норми любові для розкриття закономірних відносин та зв'язку відповідних умов у конкретних випадках допомоги.

Позаграничний вимір використання законів металюбові скерований на благоговіння перед життям. На думку О. Кисельової, тільки людина здатна усвідомити ідентичність волі до життя в усіх її різноманітних проявах. Мисляча людина стає етичною особистістю, а утвердження нею волі до життя перетворюється на моральне завдання. Цей принцип поєднується з безмірною відповідальністю людини за все живе [9, с. 59]. Використовуючи закон любові до ближнього, людина формує елементи вищих людських стосунків, які діють на високому сенсильному рівні. Саме використання норм любові у позаграничному вимірі забезпечує людині природну благодійність, природне схвалення, природний дозвіл на благоговіння перед життям як фактом її існування. Тобто людина існує для ближнього за правильного використання норм металюбові, природно-нормативних приписів.

Особливою формою реалізації метаантропологічного закону любові до ближнього є *застосування*. Насамперед застосування стосується діяльності людини зі встановлення процесу навернення до Творця Всесвіту. У Священному Писанні зазначено, що “Прив'язаність людини до сім'ї не повинна віддаляти її від Бога” (Мт. 10:37; Лк. 14:26), “Хто втратив душу ради Ісуса, збереже її. Любити Ісуса більше від власного життя” (Мт. 10:39; Ун. 12:25), “Якщо серце любить багатство, то воно вже не здатне полюбити Бога” (Мт. 6:24). Герменевтичний зміст цих євангельських догматів вказує на те, з чого і з якого спрямування повинно розпочинатися застосування норм закону металюбові. На основі цього можна здійснити метаантропологічний аналіз закону любові до ближнього. Так, у буденному вимірі людина застосовує норми закону металюбові в офіційній обстановці як спеціальний суб'єкт. Це завершується правозастосувальним актом у вирішенні справ державної чи суспільної ваги. Хоча правозастосувальний акт скерований переважно на покарання, проте він повинен відображати спочатку любов до ближнього. Адже батько, хоча й любить свою дитину, все ж вдається й до її покарання.

У граничному вимірі застосування закону любові до ближнього спостерігається здебільшого у тих випадках, коли проявляються владні повноваження. Зокрема, хоча зовнішні дії керівника колективу є суворими, але вони відображають передусім любов до ближнього. Це свого роду природно узаконені позастатутні сенсильні дії, які не кожен зрозуміє. Норми закону любові до ближнього у цьому випадку скеровані на те, щоб підлеглий зрозумів, що йому потрібно виправлятися, стати на шлях дисципліни та покірності.

Застосування у позаграничному вимірі більше пов'язане з екзистенційними проявами. Наприклад, релігійна людина молиться за ворогів своїх, за тих, хто її скривдив чи ненавидить; вдається до постів та інших, передбачених канонічним правом дій. Тобто норми закону любові більше застосовуються до тих, хто скочується до злих вчинків (як говорив Ісус Христос, що лікаря потребують не здорові, а хворі люди). Звідси випливають основні принципи застосування закону любові: диференціація любові та справедливості; диференціація любові та розуму; пізнаваність та

непізнаваність любові тощо. Ці принципи демонструють метафізичну єдність людини з образом Божим, яку потрібно розуміти в семіотичній інтерпретації. Зокрема, цінним є семіотичне застосування норм закону металюбові до виховання дітей. Йдеться про те, щоб замість цивілізаційних позитивістських норм виховання застосувати метаантропологічний закон любові. Як правило, це можуть здійснювати батьки, опікуни, вихователі, вчителі, пастирі, які семіотично, без офіційних методик, застосовують екзистенційно душевні феномени любові до дитини, її світогляду й поведінки. Чим раніше це відбудеться, тим більшим буде ефект.

Зауважимо, що усі форми реалізації закону любові у буденному, граничному та позаграничному вимірах мають різні предмети. Однак ми можемо визначити множину елементів, які є спільними для усіх предметів, – це онтологічно-організуючі функції людини у світі. Кожен предмет любові є феноменом і потребує метафізичних зусиль людини.

Висновки. Отже, метаантропологічний закон любові до ближнього містить у собі закономірні норми, які скеровані на виконання онтологічних завдань. Одним із головних завдань людини є метафізичне угледіння у кожній людині образу Божого. Це свого роду нанопроцес, нанотехнологія, яку не кожна людина хоче освоїти чи відчутти. Крім того, потрібно ще й заслужити називатися ближнім. Людина, яка систематично скоює велику порцію зла, віддаляється від розуміння “ближнього”. Однак інша людина, з волонтерськими задатками, повинна подібно до тонкощів роботи археолога угледіти умовний пучок світла в кінці темного тунелю і докласти зусиль, щоб зробити з нього “прожектор”. Це буде справжньою метафізичною любов’ю до ближнього у феноменологічній антропології.

1. Петрушенко В. Тлумачний словник основних філософських термінів. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2009. – 264 с. 2. Сливка С. С. Проблеми філософії права: навч. посіб. / С. С. Сливка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Харків: Право, 2015. – 192 с. 3. *Философская антропология: словарь* / под ред. Н. Хамитова. – К.: КНТ, 2011. – 472 с. 4. *Філософія любові* / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%BB%D1%8E%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D1%96. 5. Гаплевська О. І. До етимології поняття любов // *Гуманітарний часопис*. – 2006. – №1. – С.75–78. 6. *Релігієзнавчий словник* / за ред. А. Колодного і Б. Лобовика. – К.: Четверта хвиля, 1996. – 392 с. 7. Булатов М. О. *Філософський словник*. – К.: Стило, 2009. – 575 с. 8. *Философский словарь: Основан Г. Шмидтом*. – 22-е новое, перераб. изд.; под ред. Г. Шшикоффа / пер. с нем.; общ. ред. В. А. Малинина. – М.: Республика, 2003. – 575 с. 9. *Філософський енциклопедичний словник* / під ред. В. І. Шинкарука. – К.: Абрис, 2002. – 744 с.

REFERENCES

1. Petrushenko V. *Tlumachnyy slovnyk osnovnyh filosofskyyh terminiv*. [Explanatory Dictionary of Basic Philosophical Terms]. Lviv, Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu Lvivska Polytechnica Publ., 2009. 264 p. 2. Slivka S. S. *Problemy filosofiyi prava: navch. posib*. [The Problems of Philosophy of Law: Study Guide] vol. 2, Kharkiv. Pravo Publ., 2015. 192 p. 3. *Fylosofska antropolohyya: slovar*. [Philosophical Anthropology: Vocabulary]. Kiev, KNT Publ., 2011. 472 p. 4. *Filosofiya lyubovi* [Philosophy of Love], [Elektronnyy resurs]. Available on: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%BB%D1%8E%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D1%96. 5. *Gaplevskaya A. I. Do etymolohiyi ponyattya lyubovi* [To the Etymology of the Love Concept]. *Humanitarnyy chasopys Publ.*, 2006, vol.1. pp.75-78.. *Relihiyeznavchyy slovnyk* [The Vocabulary of Religious Studies]. Kiev, Chetverta hvylya Publ., 1996. 392 p. 7. *Bulatov M. A. Filosofskyy slovnyk*. [Philosophical Vocabulary]. Kiev, Stylos Publ., 2009. 575 p. 8. *Fylosofskyy slovar: Osnovan H. Shmydtom*. [Philosophical Vocabulary]. Moscow, Respublika Publ., 2003. 575 p. 9. *Filosofskyy entsyklopedychnyy slovnyk* [Encyclopedic Dictionary of Philosophy]. Kiev, Abris Publ., 2002. 744 p.